

KUOPIO

Yhteenveto yhteistoimintasopimuk- sen toteutumisesta 2023

Kuopion kaupunkiseudun toimivaltainen
joukkoliikenneviranomainen

VILKKU
KUOPION SEUDUN JOUKKOLIIKENNE

Sisällys

Katselmuspalaveri	3
1 Kuopion ja Siilinjärven yhteistoimintasopimuksen toteutuminen vuonna 2023	3
1.1 Sopimuksen sopijapuolet ja tarkoitus	3
1.2 Yhteistoiminnan tavoitteet ja yleiset periaatteet	3
1.3 Yhteistoimintasopimuksen mukaiset tehtävät	3
1.4 Neuvottelu- ja lausuntomenettelyt sekä sopimuksen seuranta	3
2 Hankinnat	4
2.1 Sansian kilpailutukset	4
2.2 Pohjois-Savon Ely-keskuksen kilpailutukset	4
3 Liikennöinti	4
3.1 Sopimusliikenne	4
3.2 Palautteet	5
4 MAL sopimus vuosille 2021–2031 ja sopimuksen päivittäminen 2023	5
5 Hankehaut ja selvitystyöt	5
5.1 Kuopion älykäs liikenneinfra eli KÄLLI	5
5.2 Mutkattomia kuljetuspalveluita kaikkiin elämäntilanteisiin Kuopion seudulla - MUKKE	6
5.3 Waltti-Silmä matkustajalaskentaselvitys ja pilotointi	6
5.4 Keskisuurten kaupunkiseutujen lippu- ja maksujärjestelmien kehittäminen 2022–2023	6
5.5 Runkobussiselvitys 2023	7
5.6 Matkustuskäyttäytymisen muutoksesta ja lippuhintojen tarkistamisesta 2023	8
5.7 Joukkoliikenteen Infrakorttien päivitys 2023	9
5.8 Joukkoliikenteen infrastruktuurin ja etuisuuksien kehittäminen 2023–2026	9
5.9 Joukkoliikenne infrastruktuurin kehittämisen suunnitteluhanke 2023	9
5.10 Joukkoliikenneohjelma 2030 päivitys	10
6 Asiakastyytyväisyyskyselyt	11
6.1 Bonus- ja rikemaksut 2023	11
7 Lippu- maksu- ja informaatiojärjestelmä	11
7.1 Matkustaminen	11
7.2 Hinnoittelu	12
7.3 Kumppanimyynti	13

Kuopion kaupunki

Kaupunkiympäristö

Kuopion seudun joukkoliikenne

Kim Venesjärvi

31.1.2024

Liitenro

Dnro 9258/2023

Julkinen

8 Talous ja kustannustenjako.....	13
8.1 Liikennöintikorvausten ja lipputulojen jakoperusteet Siilinjärvelle.....	13
8.1.1 Kohde KK5	13
8.1.2 Maaseutukohde MK6	13
8.2 Viranomaiskustannukset.....	13
9 Yhteiset toimeilimet	14
9.1 Joukkoliikennelautakunta	14
9.2 Joukkoliikenneyksikkö	14
9.3 Seminaarit ja muut osallistumiset tapahtumiin	15

Kuopion kaupunki

Kaupunkiympäristö

Kuopion seudun joukkoliikenne

Kim Venesjärvi

31.1.2024

Liitenro

Dnro 9258/2023

Julkinen

Katselmuspalaveri

Palaveri: 2.2.2024 klo 13:00-15:00

Paikka: teams

Osallistujat:

Petri Kaunisto, pj, joukkoliikennelautakunta, Kuopio

Matti Venäläinen, joukkoliikennelautakunta, Siilinjärvi

Pekka Kauhanen, Siilinjärven joukkoliikennedyshenkilö

Kaisu Matinniemi, Kuopion kaupunkiseudun joukkoliikenneyksikkö

Kim Venesjärvi, Kuopion kaupunkiseudun joukkoliikenneyksikkö, katselmuksen laatija

1 Kuopion ja Siilinjärven yhteistoimintasopimuksen toteutuminen vuonna 2023**1.1 Sopimuksen sopijapuolet ja tarkoitus**

Sopimuksen osapuolia ovat Kuopion kaupunki ja Siilinjärven kunta. Sopimuksessa sovittujen joukkoliikennetehtävien hoitamista varten on perustettu vuonna 2012 yhteiseksi toimielimeksi Kuopion kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta.

Vuonna 2011 solmittua sopimusta päivitettiin joukkoliikennelautakunnan päätöksellä 25.10.2018 vastaamaan lainsäädännössä ja joukkoliikennejärjestelmässä tapahtuneita muutoksia.

1.2 Yhteistoiminnan tavoitteet ja yleiset periaatteet

Yhteistoiminnan tavoitteena on tehdä yhteistyötä lainsäädännön mukaisesti ja kehittää alueen joukkoliikennettä siten, että palvelutaso paranee sekä palvelut ovat asiakaslähtöisiä ja taloudellisia.

1.3 Yhteistoimintasopimuksen mukaiset tehtävät

Joukkoliikenteen toimivaltaisena viranomaisena Kuopio-Siilinjärvi- alueella on Kuopion kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta. Asiantuntijapalveluista ja asioiden valmistelusta vastaa kaupunkiympäristön suunnittelupalvelujen joukkoliikenneyksikkö yhteistyössä Siilinjärven joukkoliikennedyshenkilön kanssa.

1.4 Neuvottelu- ja lausuntomenettelyt sekä sopimuksen seuranta

Liikenteisiin esitetyistä merkittävistä muutoksista on neuvoteltu muiden kuntien, toimivaltaisten viranomaisten ja liikennöitsijöiden kanssa. Sopimusliikennöitsijöiden kanssa on pidetty tarpeen vaatiessa Teams -palavereita.

Pohjois-Savon Ely –keskuksen kanssa on käyty sopimuskatselmuksia kustannusten ja lipputulojen jaosta. Lisäksi alueelta on osallistuttu Elyn järjestämiin alueellisen joukkoliikennetyöryhmän kokouksiin.

Sopimuksen toteutumista on seurattu kerran vuodessa pidetyssä arviointikokouksessa.

2 Hankinnat

2.1 Sansian kilpailutukset

Vuoden 2023 aikana Sansia kilpailutti kaksi avoimen joukkoliikenteen kohdetta KK1 ja MK3-5.

Kohde KK1 pitää sisällään pienkalustolinjat 1,3 ja uutena pienkalustolla ajettava linja 40 Kuopion keskustasta Kuopion lentoasemalle. Sopimus on tehty kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen tehneen Kuopion Tila-Auto Oy:n kanssa. Sopimuskausi on 3.6.2024-3.6.2029. Sopimusta on mahdollisuus jatkaa kolmen vuoden optiokaudella.

Kohde MK3 pitää sisällään Siilinjärven sisäiset linjat 42, 46–48. Sopimus on tehty kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen tehneen Kuopion Tila-Auto Oy:n kanssa. Sopimuskausi on 3.6.2024-6.6.2027. Sopimusta on mahdollisuus jatkaa 1+1 optiokausilla.

2.2 Pohjois-Savon Ely-keskuksen kilpailutukset

Pohjois-Savon Ely-keskuksen hankkimassa sopimusliikenteessä alkoi 5.6.2023 uusia sopimuksia, joissa Vilkun joukkoliikenneliiput käyvät maksuvälineenä ja vuorot näkyvät Vilkun reittioppaassa:

- Linja 50, Keitele-Pielavesi-Maaninka-Siilinjärvi-Kuopio, Koiviston Auto Kuopio Oy
- Linja 55, Varpaisjärvi-Siilinjärvi-Kuopio, Savonlinja Oy
- Linja 70, Rautalampi-Suonenjoki-Kuopio, Savonlinja Oy
- Linja 76, Vesanto-Karttula-Kuopio, Savonlinja Oy

3 Liikennöinti

Tarjonta säilytettiin joukkoliikennesuunnitelman mukaisella tasolla, joka lisäsi seudun nettokustannuksia.

3.1 Sopimusliikenne

Alueen sopimusliikenne toimi suunnitellun mukaisesti.

Kokonaislinjakilometrejä syntyi 6 470 500 km, joista 5 453 600 km paikallisliikenteestä. Kokonaislinjakilometrit kasvoivat 0,2 % edellisestä vuodesta.

Päästöttömillä käyttövoimilla (sähkö) operoitiin kaupunkiliikenteen suoritteista 23,3 % ja puhtailla käyttövoimilla (sähkö, uusiutuva diesel) operoitiin kaupunkiliikenteessä 73,8 %. Kohde 5 operoidaan fossiilisella dieselillä. Maaseutuliikenteessä operoitiin puhtailla käyttövoimilla 8,2 %. Kokonaisuutena kaikessa Vilkku-liikenteessä operoitiin puhtailla käyttövoimilla 63,6 % kaikista suoritteista.

Lisäliikennettä hankittiin etenkin Matkuksen ja Siilinjärven suuntiin, jossa kuormitukset ovat olleet suuria ja matkustajat eivät ole aina mahtuneet kyytiin. Vuoden aikana oli käytössä useita työmaista aiheutuvia poikkeusreittejä mm. Puijonkadulla rautatiesilta työmaa.

Kuopion kaupunki

Kaupunkiympäristö

Kuopion seudun joukkoliikenne

Kim Venesjärvi

31.1.2024

Liitenro

Dnro 9258/2023

Julkinen

Vuoden aikana peruskorjattiin useita pysäkkejä ja uusia katoksia asennettiin mm. Haapaniemenkadulle.

Maaliskuussa oli AKT:n lakko 1.-3.3.2023 jonka aikana ei liikennöity lainkaan vuoroja. Lakon päätymisen jälkeen 4.-5.3.2023 liikennettä ajettiin siltä osin, kun kuljettajia saapui työvuoroonsa. Maanantaina 6.3.2023 liikenne kulki normaalisti.

Joulukuussa oli SAK:n poliittinen mielenilmaus 14.12.2023 hallitusohjelmaan kirjattuja toimenpiteitä vastaan johon AKT osallistui. Joitakin vuoroja pystyttiin operoimaan esimies sekä töissä olleiden kuljettajien voimin. Liikenne palautui normaaliksi heti seuraavana päivänä.

3.2 Palautteet

Joukkoliikenteestä annettiin vuoden aikana palautejärjestelmän kautta palautteita 1 447 kappaletta, joka oli 34,6 % edellistä vuotta enemmän. Joitakin palautteita tuli puhelimitse ja suoraan joukkoliikenteen sähköpostiin. Palautteiden keskimääräinen vastausaika oli 2,8 päivää.

4 MAL sopimus vuosille 2021–2031 ja sopimuksen päivittäminen 2023

Kuopion kaupunki on yhdessä viiden muun Kuopion kaupunkiseudun kunnan (Siilinjärvi, Suonenjoki, Lapinlahti, Leppävirta, Tuusniemi) sekä valtion eri ministeriöiden ja virastojen kanssa solminut maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimuksen (MAL-sopimus). Sopimus päivitetään vuoden 2023 loppuun mennessä siten, että tämän sopimuksen tavoitetilä ja toimenpidepolku tarkistetaan ja täsmennetään suhteessa kansainvälisiin, kansallisiin ja seudullisiin tavoitteisiin.

Joukkoliikenneyksikkö osallistui MAL-sopimuksen mukaisen Kuopion kaupunkiseutusunnitelman laatimiseen. Suunnitelma sisältää linjauksen mm. seudun joukkoliikennejärjestelmälle. Työryhmän esitys oli, että alueen joukkoliikennejärjestelmä perustuu jatkossa runkolinjastoon. Siitä on tehty erillinen runkolinjastoselvitystyö, joka valmistui vuoden 2023 alussa. Runkolinjastoselvityksen jatkeena on laadinnassa joukkoliikenteen infrankehittämisen suunnitteluhanke selvitys, jossa selvitetään ja tarkastellaan infran osalta toimenpiteitä joukkoliikenteen edistämiseksi.

MAL neuvotteluja on käyty eri osapuolten kesken sekä MAL kaupunkien kesken syksyllä 2023. Neuvottelut jatkuvat vuoden 2024 puolelle.

5 Hankehaut ja selvitystyöt

5.1 Kuopion älykäs liikenneinfra eli KÄLLI

Kuopion älykäs liikenneinfra-hanke oli melko suoraa jatkoa vuosina 2016–2019 Kuopion kaupungin toteuttamalle Kuopion seudun viisaan liikkumisen hankkeelle. Kuopion älykäs liikenneinfra eli KÄLLI-hanke päättyi vuoden 2022 lopussa. Hankkeessa parannettiin joukkoliikenteen käyttöasetta sekä sujuvuutta tuomalla joukkoliikenne-etuksia entistä laajemmalle alueelle adaptiivisen liikennevalojärjestelmän avulla. Hankkeen kautta hankittiin myös lisää matkustamonäyttöjä paikallisliikenteen autoihin matkan aikaisen informaation parantamiseksi. Lisähankinnan jälkeen

Kuopion kaupunki

Kaupunkiympäristö

Kuopion seudun joukkoliikenne

Kim Venesjärvi

31.1.2024

Liitenro

Dnro 9258/2023

Julkinen

kaikissa paikallisliikenteen autoissa on matkustamonäyttö. Lisäksi hankkeeseen kuului selvitys automaattibusseista, jonka loppuraportti valmistui joulukuussa 2022.

Robottibussiliikenteen pilotointia on alkamassa Savilahdessa vuoden 2024 helmikuusta alkaen kuuden kuukauden ajan. Pilotoinnin toteuttaa Remoted Oy. Pilotti toteutetaan joukkoliikennesikön ja Savilahti-projektin yhteistyössä. Kustannus 30 000 € jaetaan tasan Kuopion ja Savilahti projektin toimijoiden kesken.

5.2 Mutkattomia kuljetuspalveluita kaikkiin elämäntilanteisiin Kuopion seudulla - MUKKE

MUKKE- hankkeen (mutkattomia kuljetuspalveluita kaikkiin elämäntilanteisiin Kuopion seudulla) piti valmistua toukokuussa 2022, mutta aikataulu on venynyt hyvinvointialueiden valmistelutöiden vuoksi. Hanke eteni kyytipalvelupilotin ohjelmointivaiheeseen. Tavoitteena on käynnistää pilotti Suonenjoella ja mahdollisesti Rautalammilla loppukesästä 2023 nykyisin käytössä olevalla järjestelmällä. Kuljetusten laajentamisen mahdollistavan, uuden tilausjärjestelmän kilpailutus jää kevääseen 2025 hyvinvointialueiden käynnistysvaiheen vuoksi.

5.3 Waltti-Silmä matkustajalaskentaselvitys ja pilotointi

Kuopio on mukana kuuden kaupungin yhteishankkeessa automaattisen matkustajalaskentajärjestelmän (Waltti -silmiä) toteuttamiseksi. Järjestelmän avulla saadaan mm. tietoa bussista poistuvien matkustajien määrästä pysäkeittäin ja bussien täyttöasteesta. Hankkeen pilottivaihe päättyi suunnitelmien mukaisesti loppuvuoteen 2022. Hankkeen tuotantovaihe käynnistyy kuluvana vuonna. Mukana ovat Kuopion lisäksi Oulu, Jyväskylä ja Lahti. Pilottibusseissa (kaksi Kuopiossa ja kaksi Jyväskylässä) kerätään taustajärjestelmään dataa, joka jalostetaan matkustajille esitettävään muotoon. Lisäksi toteutetaan rajapinnat mm. reittioppaaseen.

5.4 Keskisuurten kaupunkiseutujen lippu- ja maksujärjestelmien kehittäminen 2022–2023

Kuopion kaupunkiseutu on mukana keskisuurten kaupunkien yhteisessä lippu- ja maksujärjestelmien kehittämishankkeessa, jonka kautta pyritään jatkokehittämään lippu- ja maksujärjestelmiä. Hanke käynnistyi loppuvuonna 2022 hakuprosessin ja myönteisen rahoituspäätöksen myötä. Osa hankkeen toimenpiteistä toteutettiin kokonaan vuoden 2022 aikana, osa jatkuu vuoden 2023 puolelle ja osa toteutetaan kokonaisuudessaan vasta vuoden 2023 aikana.

Hankeen toiminta-alueena on lähes koko Suomi. Hankkeen toteuttajaosapuolina ovat keskisuurilla kaupunkiseuduilla toimivat toimivaltaiset joukkoliikenneviranomaiset (Hämeenlinna, Jyväskylä, Joensuu, Kouvola, Kotka, Kuopio, Lahti, Lappeenranta, Pori ja Vaasa) ja heidän omistamansa Waltti Solutions Oy (ent. TVV Lippu- ja maksujärjestelmä Oy). Hanke koskettaa kaikkia alueiden asukkaita ja alueille matkustavia joukkoliikenteen käyttäjiä. Hankkeen yhteistyökumppaneihin kuuluvat näillä mm. alueilla toimivat liikennöitsijät ja lisäksi valtakunnallisina toimijoina olevat Matkahuolto ja VR. Lisäksi yhteistyökumppaneina ovat erilaiset teknisiä ja ohjelmistollisia ratkaisuja toteuttavat yritykset eri puolella Suomea ja kansainvälisesti.

Kuopion kaupunki

Kaupunkiympäristö

Kuopion seudun joukkoliikenne

Kim Venesjärvi

31.1.2024

Hankkeen yleisenä tavoitteena on helpottaa joukkoliikennematkustajan arkea ja tehdä niin yksittäisistä joukkoliikennematkoista kuin matkaketjujen suunnittelusta ja toteutuksesta helppoa ja sujuvaa. Kuopion kaupunkiseudun joukkoliikenne on mukana hankkeen seuraavissa osa-alueissa:

- Digitaalisten myyntikanavien kehitystyö (Verkkokauppa, mobiililippu, tapahtumalippu, Waltti Pro koululaisille ja 2. asteen koulumatkatukilippu, lähimaksaminen ja sen käyttöönotto sekä laitekustannukset)
- Fyysisten myyntikanavien kehitystyö (Tuoteryhmien kulut, Palvelupistelaiteiden ja sovelusten kehittäminen, laite riippumattoman palvelupistelaiteen kehitystyö ja kioskilaitteiden kehitystyö)
- ID-pohjaiset taustat ja rajapinnat (taustojen ja matkatilien kehitystyö, rajapintojen taustat, tietovarastojen kehittäminen)
- Raportointi, Clearing ja analytiikka kehitystyö
- Tietoliikenteen hallinta ja informaatiopalvelut (TDM liikenteen hallinnan kehitystyö, Avoin data välityspalvelimen käyttöönotto, Suunnittelujärjestelmän kehitystyö, NeTex-rajapinnan ylläpito, viestintä ja markkinointi)

Laskennalliset kustannukset Kuopiolle ovat 653 698,91 € (alv 0 %). Näistä kustannuksista valtaosa muodostuu lippu-, maksu- ja informaatiojärjestelmän kehittämisestä, jotka olisivat joka tapauksessa tulleet maksettavaksi lippujärjestelmän käyttäjille kuukausittaisina käyttö- ja kehityskustannuksina.

Hankkeelle on haettu valtionapua vuonna 2022 Traficomilta. Hankkeelle on myönnetty valtionapua 1 320 000 € (alv 0 %). Mukana olevien kaupunkien kesken on laskettu avustuksesta saatavaksi 36,5 % aiheutuneista kustannuksista eli Kuopio saisi avustuksena digitalisaatiohakeesta 251 070,90 € (alv 0 %), josta tälle vuodelle viimeiselle vuodelle 2023 kirjataan valtionapua 134 849,14 €, ja Siilinjärven osuudeksi 17 530,39 €.

Vastuuvetäjänä hankkeessa on Jyväskylän kaupunki.

5.5 Runkobussiselvitys 2023

Osana MAL-sopimusta Kuopion kaupunkiseudulle laaditaan alueen yhteisen tahtotilan toteuttamista ohjaavina asiakirjoina kaupunkiseutusuunnitelma (KSS) ja liikennejärjestelmäsuunnitelma (LJS). Kaupunkiseutusuunnitelman laadinnan aikana on ehdotettu, että ydinkaupunkialueen joukkoliikennejärjestelmä perustuu runkobussilinjoin ja niitä täydentäviin paikallisliikenteen linjoin. Ehdotus on edellyttänyt runkobussiselvityksen laatimista.

Runkolinjasto on yksi keinoista, joiden avulla voidaan toteuttaa Kuopion kaupunkiseudun joukkoliikenneohjelman 2030 päätavoitteita (helppokäyttöisyys, ympäristöystävällisyys ja sujuvuus). Samalla runkolinjaston kehittämisellä voidaan edistää joukkoliikenneohjelmassa määritettyä tavoitetta joukkoliikenteen ja maankäytön kehittämisen tiiviistä vuorovaikutuksesta sekä tavoitella asetettua matkustajamäärien +50 % kasvutavoitetta vuoteen 2030 mennessä.

Kuopion kaupunki

Kaupunkiympäristö

Kuopion seudun joukkoliikenne

Kim Venesjärvi

31.1.2024

Liitenro

Dnro 9258/2023

Julkinen

Runkolinjaselvitys on tehty osittain samanaikaisesti ja vuorovaikutuksessa Kuopion kaupunkiseutusuunnitelman ja liikennejärjestelmäsuunnitelman laatimisen kanssa. Runkolinjat tukevat Kuopion kaupunkiseudun MAL-sopimuksessa esitetyjä tavoitteita kestäväälle ja vähähiiliselle yhdyskuntarakenteelle ja liikennejärjestelmälle.

Kuopion runkolinjaselvityksen laatiminen aloitettiin huhtikuussa 2022 ja se valmistui tammi-kuussa 2023. Runkobussiselvityksestä järjestettiin avoin tarjouskilpailu 2022. Tarjouskilpailun perusteella selvityksen laatijaksi valittiin WSP Finland Oy. Selvitystyön kustannus oli 60 000 € (alv 0 %). Työn ohjausryhmässä oli edustusta Kuopion kaupungin lisäksi Siilinjärven kunnasta, Pohjois-Savon ELY-keskukselta sekä Pohjois-Savon liitolta.

Runkobussiselvitys valmistui tammikuussa 2023. Runkolinjaksi on esitetty runkolinjaa 4 ja runkolinjapariksi linjoja 5 ja 6. Runkolinjojen käyttöönotto on samaan aikaan vuonna 2026. Siilinjärven linjoja esitetään keskitettäväksi, kun Siilinjärven linjat päätetään Savilahteen vuonna 2024.

Joukkoliikennelautakunta hyväksyi kokouksessaan 23.2.2023 § 3 runkolinjaselvityksen ehdotuksen runkobussilinjoiksi sekä hyväksyi jatkona laadittavan joukkoliikenneinfrastruktuurin suunnitteluhankkeen ja siihen liittyvät investoinnit sekä esittää niiden hyväksymistä edelleen Kuopion kaupunkirakennelautakunnalle ja kaupunginhallitukselle.

Kaupunkirakennelautakunta hyväksyi kokouksessaan 1.3.2023 § 38 joukkoliikennelautakunnan esityksen ja esittää sen edelleen kaupunginhallitukselle hyväksyttäväksi.

Kuopion kaupunginhallitus hyväksyi kokouksessaan 13.3.2023 § 79 kaupunkirakennelautakunnan esityksen mukaisesti Kuopion kaupunkiseudun runkolinjaselvityksessä esitetyt runkolinjojen 4, 5 ja 6 reitit, palvelutasomäärittelyt, suunnitteluperusteet ja kustannukset lähtökohdaksi runkolinjojen jatkosuunnitteluun sekä runkolinjaselvityksen jatkona tehtävän joukkoliikenneinfrastruktuurin suunnitteluhankkeen ja siihen liittyvät investoinnit.

13.4.2023 §89 Siilinjärven kunnanhallitus hyväksyi Runkolinjaselvityksen osaltaan.

5.6 Matkustuskäyttämisen muutoksesta ja lippuhintojen tarkistamisesta 2023

Joukkoliikenteen kustannukset ovat kasvaneet merkittävästi viime vuosina. Liikkuminen on muuttunut koronan, inflaation ja maailmanpoliittisten tilanteiden seurauksena. Joukkoliikenneohjelmassa on asetettu tavoitteeksi, että lippujen hintataso säilytetään kilpailukykyisenä ja houkuttelevana sekä, että kustannustason noususta puolet viedään lippujen hintoihin. Lippujen hinnoittelua ja matkustuskäyttämisen muutosta tuli selvittää lippuhintojen muuttamiseksi.

”Matkustuskäyttämisen muutoksesta ja lippuhintojen tarkistamisesta” selvitystyön laati pyydetyn tarjouksen mukaan WSP Finland Oy hintaa 35 000 € (alv 0 %). Työ valmistui huhtikuussa 2023.

Kuopion kaupunki

Kaupunkiympäristö

Kuopion seudun joukkoliikenne

Kim Venesjärvi

31.1.2024

Liitenro

Dnro 9258/2023

Julkinen

Selvityksessä tarkasteltiin lippuhintojen muutoksen vaikutuksia matkustukseen. Käteisellä ajoneuvosta ostettavien kertalippujen hintaa nostettiin 3,80 euroon. Arvolippujen hintaa nostettiin 2,70 euroon ja kausilipun hintaa nostettiin 58 euroon. Mobiililiput ja lähimaksaminen hinnoiteltiin arvolippujen tasolle. Lisäksi selvityksessä määriteltiin päiväkattohinnat lähimaksun käyttöönoton pohjaksi. Samaan päiväkattoa käytetään vuorokausi- ja päivälippuhinnoittelussa. Samalla tarkasteltiin tapahtumalippujen yhteydessä myytävien joukkoliikennelippujen hinnoittelua. Matkustajamäärien arvioitiin aletuvan hintojen muutoksen takia 1,3–1,9 % ja lipputulosten kasvavan 470 000–540 000 euroa/vuosi.

Selvitystyö hyväksyttiin joukkoliikennelautakunnassa 27.4.2023 § 18. Muutetut lippuhinnat otettiin käyttöön 5.6.2023 kesäliikenteen alusta.

5.7 Joukkoliikenteen Infrakorttien päivitys 2023

Paikallisliikenneliiton hallitus on päättänyt päivittää infrakortit. Päivityksestä vastaavassa työryhmässä on ollut Kuopion kaupunkiseudun joukkoliikenteen edustajana Tero Myyryläinen.

Bussiliikenteen infrakortit ovat yksittäisen tie- ja kadunsuunnittelutehtävän ratkaisemista helpottavia suunnitteluohjeita, joissa esitetään ratkaisuja siten, että bussiliikenteen kannalta tärkeät näkökohdat on otettu huomioon. Infrakortit on tarkoitettu ensisijaisesti kuntien ja tieviranomaisen suunnittelijoiden sekä konsulttien käyttöön. Tyyppiirustuksissa esitetään mitoitukset sekä ratkaisut yleisimpiin suunnitteluratkaisuihin. Bussiliikenteen infrastruktuurin ohjeet tuovat lisäarvoa mm. matkustajainformaation toteuttamiseen ja esteettömyyden huomiointiin. Kaikki infrakortit ja ajouramallit on viimeksi päivitetty syyskuussa 2008.

PLL ry pyysi konsulttiyrityksiltä tarjouksia kesän 2023 kynnyksellä. Tarjouskilpailussa eniten pisteitä sai WSP Finland Oy. Kokonaishinta on 36 990 € (alv 0 %), josta Kuopion kaupunkiseudun joukkoliikenteen maksuosuus on 2 800 € (alv 0 %).

5.8 Joukkoliikenteen infrastruktuurin ja etuisuuksien kehittäminen 2023–2026

Joukkoliikenteen infrastruktuurin ja joukkoliikenne-etuisuuksien kehittämiseksi hankkeelle haettiin Kaupunkiympäristön palvelualueen johtoryhmän 11.10.2022 päätöksellä Pohjois-Savon liitolta EAKR-hankerahoitusta vuosille 2023–2026. WSP Finland Oy arvioi rahoitushakemukseen hankkeen kokonaiskustannukseksi noin 2 000 000 €.

Pohjois-Savon liiton haussa rahoitusta ei myönnetty investointeihin, mutta suunnitelmien tarkentamiseen on mahdollista saada tukea, jos ja kun kaupunki sitoutuu toteuttamaan investoinnit ilman nyt haettua EAKR-rahoitusta. kts 5.9. "Joukkoliikenne infrastruktuurin kehittämisen suunnitteluhanke"

Tukea investointeihin haetaan toisista EAKR-hankehauista sekä MAL-sopimusneuvotteluista.

5.9 Joukkoliikenne infrastruktuurin kehittämisen suunnitteluhanke 2023

Kuopion kaupunki

Kaupunkiympäristö

Kuopion seudun joukkoliikenne

Kim Venesjärvi

31.1.2024

Liitenro

Dnro 9258/2023

Julkinen

Kuopion seudun maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) sopimuksessa esitetyillä toimenpiteillä edistetään vähähiilistä ja kestävästä yhdyskuntarakennetta sekä tukevaa liikennejärjestelmää. Tavoitteena on kasvattaa kestävien liikkumismuotojen osuutta liikennesuoritteesta, mahdollistaa sujuva arki ja parantaa työpaikkojen ja palveluiden saavutettavuutta kestäväillä kulkumuodoilla ja sitä kautta vähentää yksityisautoilun määrää.

Kuopion seudulla kaupunkiseutusuunnitelman (KSS) keskeisiä toimenpiteitä ovat joukkoliikenteen runkolinjaston kehittäminen ydinkaupunkialueella ja maankäytön tehostaminen runkolinjareittien varrella. Toimenpiteiden tavoitteena on saada joukkoliikenteestä houkuttelevampaa, liikkumisesta aikatauluvapaampaa nopeuttamalla bussien matka-aikoja sekä parantamalla pysäkkien laatutasoa ja kehittämällä matkaketjuja. Runkolinjoilla tullaan panostamaan tiheämpään ja liikennöintiajoiltaan laajempaan vuorotarjontaan, jonka myötä edistetään myös alueellisia matkaketjuja ja saavutettavuutta Kuopion seudulla.

Hankkeessa tarkoituksena on tunnistaa, selvittää ja tarkentaa joukkoliikenneympäristön kehittämismahdollisuuksia, etuuksia sekä lisätä suunnitteluvalmiutta mm. reittien, pysäkkien ja solmupisteiden infran parantamiseksi.

Infrastruktuuria parantamalla saadaan joukkoliikenteestä sujuvampaa, helppokäyttöisempää ja ympäristöystävällisempää, lyhennetään matka-aikoja ja parannetaan aikataululuotettavuutta. Kaupunkijoukkoliikenne saadaan kytkettyä nykyistä toimivammin Kuopion ulkopuolelta tuleviin yhteyksiin esimerkiksi Kuopion matkakeskuksella ja Savilahdessa. Lisäksi huomioidaan runkolinjareittien tarkempi suunnittelu sekä kääntöpaikkojen sijainnit.

Selvityksen tulisi valmistua keväällä 2024.

Hankkeelle on saatu Pohjois-Savon Liiton Alueiden kestävä kasvun ja elinvoiman tukemisen AKKE-rahoitusta suunnitteluun 91 346 € (alv 0 %). Hankkeen kokonaiskustannus on noin 114 000 € (alv 0 %). Investoinnit ovat kaupungin itsensä rahoittamia. Investoinnit nostetaan osaksi MAL-neuvotteluja. Investoinnit olisi tarkoitus saada toteutettua vuoden 2026 kesään mennessä, kun ensimmäiset runkolinjat otetaan käyttöön. Vuodelle 2023 myönnetty avustus on 42 055 €, josta Siilinjärven osuus 5 400 €.

5.10 Joukkoliikenneohjelma 2030 päivitys

Joukkoliikenneohjelma 2030 on asetettu tavoitteeksi, että se päivitetään kerran valtuustokaudessa. Joukkoliikennelautakunta päätti kokouksessaan 22.9.2022 §28 käynnistää joukkoliikenneohjelma 2030 päivitystyön. Päivitystyön on tarkoitus valmistua kevään 2024 aikana.

Työn keskeisimpänä tavoitteena on joukkoliikenteen tavoitetilan määrittäminen vuodelle 2035. Joukkoliikenneohjelmassa on keskeistä asettaa kunnianhimoisia, mutta realistisia tavoitteita joukkoliikenteen kehittämiseksi. Tavoitetilan saavuttamiseksi työssä tunnistetaan keskeiset toimenpiteet. Lisäksi työssä tehdään vaikutusten arviointi, jonka avulla voidaan arvioida toimenpiteiden riittävyys suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Lisäksi työssä tehdään palvelutason

Kuopion kaupunki

Kaupunkiympäristö

Kuopion seudun joukkoliikenne

Kim Venesjärvi

31.1.2024

Liitenro

Dnro 9258/2023

Julkinen

määrittely. Työn keskeisenä lopputuloksena on joukkoliikenneohjelma 2035, joka pitää sisällään tavoitteet, toimenpiteet ja vaikutusten arvioinnin.

Joukkoliikenneohjelman päivitystyö tilattiin puitesopimustoimittajana toimivalta WSP Finland Oy:ltä. Kokonaishinta on 38 000 € (alv 0 %).

6 Asiakastyytyväisyyskyselyt

Asiakastyytyväisyyskyselyjä tehtiin tammikuussa, maaliskuussa, elokuussa ja marraskuussa. Yleisarvosana pysytteli yli neljässä (asteikolla 1–5) kaikissa kyselyissä.

Kyselyissä kartoitettiin vaihtuvana kyselynä matkustajien kokemuksia näyttötauluista, niiden hyödyllisyydestä, sijainnista ja layoutista. Näyttötaulut katsotaan hyödyttävän matkustamista seuraavien pysäkkien osalta. Näytöillä näytettävä muu informaatio ei ollut kyselyjen perusteella niin hyödyllistä.

Kyselyjen toteuttamista on vaikeuttanut työvoiman saatavuuden heikkeneminen. Paikallisia kyselijöitä ei ole saatu rekrytoinneista huolimatta. Kyselyjen toteuttamiseksi on jouduttu tuomaan työntekijöitä toiselta paikkakunnalta, josta syntyi lisäkustannuksia majoitusten ja kilometrikorvausten maksamiseksi.

Vuoden 2023 Vilkku-liikenteen yleisarvosanaksi saatiin 4,29.

Kyselyjen määrää päätettiin vähentää neljästä kolmeen joukkoliikennelautakunnan kokouksessa 25.5.2023 § 4 päätöksellä 1.1.2024 alkaen.

6.1 Bonus- ja rikemaksut 2023

Bruttoliikennesopimuksiin sisältyviä bonuksia maksettiin asiakastyytyväisyystulosten pohjalta 286 225,68 € (alv 0 %). Sopimukseen sisältyy myös sanktiot palvelurikkeistä, autokierron aloittavan vuoron myöhästymisestä yli kaksi minuuttia sekä kirjautumisvirheistä rahastuslaitteelle. Sanktiot liikennöitsijä maksaa viranomaiselle ja niitä kertyi koko vuonna yhteensä 43 600 € (alv 0 %). Ne vähennettiin paikallisliikenteessä maksettavista bonuksista ja maaseutuliikenteessä liikennöintikorvauksista. Sanktiot ja rikemaksut olivat yli kaksinkertaiset edelliseen vuoteen verrattuna. Maksuja nosti syksyllä esiintynyt häiriö rahastusjärjestelmässä, jonka toiminnasta vastaavat liikennöitsijät sopimusten mukaisesti.

7 Lippu- maksu- ja informaatiojärjestelmä

7.1 Matkustaminen

Matkustajamäärät kasvaneet tasaisesti vuoden 2023 aikana.

Paikallisliikenteen kokonaismatkustajamäärä oli 8 461 920, joka oli 15,0 % vuotta 2019 enemmän ja jopa 15,4 % vuotta 2022 enemmän.

Kuopion kaupunki

Kaupunkiympäristö

Kuopion seudun joukkoliikenne

Kim Venesjärvi

31.1.2024

Liitenro

Dnro 9258/2023

Julkinen

Maaseutuliikenteessä matkustajia tehtiin matkoja yhteensä 336 804, joka on noin 9,0 % enemmän kuin vuonna 2022, mutta -4,9 % vähemmän kuin vuonna 2019. Maaseutuliikenne ei ole vielä palautunut täysin entiselleen koronan jäljiltä.

7.2 Hinnoittelu

Joukkoliikenteen kustannukset ovat kasvaneet voimakkaasti vuodesta 2022. Kustannustennousun taustalla näkyy muassa Venäjän aloittama hyökkäyssota Ukrainassa, jonka myötä inflaatio ja linja-autoliikenteen kustannusindeksit ovat lyhyellä aikavälillä nousseet rajusti. Joukkoliikenteen talousarviossa pysyminen ja kuntatalous ovat vaatineet toimenpiteitä kasvaneiden kustannusten vuoksi.

Loppuvuodesta 2022 käynnistettiin selvitystyö matkustuskäyttämisen muutoksesta ja lippuhintojen tarkistamisesta. Selvitystyö valmistui huhtikuussa 2023. Joukkoliikennelautakunta päätti 27.4.2023 kokouksessaan hyväksyä lippuhintojen muutokset 5.6.2023 alkaen talouden tasapainottamiseksi ja nykyisen joukkoliikenteen palvelutason säilyttämiseksi.

Lippujen hinnat muuttuivat lipputuottein seuraavasta (esimerkkinä muutosprosentit AB-vyöhykkeellä):

- Käteisellä kuljettajalta ostettava kertalippu nousi +15,2 %
- Mobiililippujen hintaa alennettiin -18,2 %
- kausilippujen hintaa korotettiin +9,4 %

Samalla päätettiin lähimaksuhinnoittelun periaatteista. Lähimaksulla perittävä hinta asettui arvolipun kanssa samalle tasolle. Päiväkattohinnaksi määritettiin vuorokausilipun/päivälipun hinta 8,70 € AB-vyöhykkeellä. Viikkokattohinnaksi AB-vyöhykkeellä esitettiin 21 €.

Tapahtumalippujen hinnaksi päätettiin 1,50 € / suunta ja 3,00 € / päivä. Hinnoittelu on käytössä koko liikennöintialueella vyöhykkeistä riippumatta.

Elokuussa 2021 tapahtuneen koulumatkatukiudistuksen vaikutus näkyi edelleen syksyllä 2023 viimeisen kolmen vuoden siirtymäajan viimeisen ikäryhmän siirtymisen laajennetun oppivelvollisuuden piiriin ja 0 € omavastuuttomien lippujen täysimääräisen käyttöönoton. Hyvä huomata kuitenkin, että omavastuulliset tuotteet eivät poistu täysin käytöstä. Näitä lippuja ostavat ne opiskelijat, jotka eivät pääse laajennetun oppivelvollisuuden piiriin, mutta ovat oikeutettuja Kelan koulumatkatukeen.

Keväällä 2023 poistui KELA:n koulumatkatuen saajista kuntalaisuustieto, ja tukiosuuksien jakamisessa päädyttiin tuen jakamiseen aikaisemmin saadun kuntalaisuustiedon suhteessa, kun tarkempaa tietoa ei ole saatavilla. Kuntalaisuustiedon saamista tai muuta tarkempaa tietoa käyttäjistä selvitetään.

Syksyllä 2023 Kelan koulumatkatukiprosessi uusiutui siten, että opiskelija hakee koulumatkatuuden suoraan Kelasta sähköisellä hakumenettelyllä. Käsittelyn jälkeen opiskelija saa oikeuden

Kuopion kaupunki

Kaupunkiympäristö

Kuopion seudun joukkoliikenne

Kim Venesjärvi

31.1.2024

Liitenro

Dnro 9258/2023

Julkinen

ostaa koulumatkatukilippuja joukkoliikenteeseen. Päätöstä ennen opiskelija ostaa normaaleja lipputuotteita ja hakee hyvityksen jälkikäteen Kelasta.

7.3 Kumppanimyynti

Jälleenmyyntisopimus saatiin VR:n kanssa tuotantoon 26.4.2023. VR otti Matkalla -sovellukseensa Vilkkukertaliput myyntiin osana VR:n myymää matkaketjua.

8 Talous ja kustannustenjako

MAL-sopimuksen mukainen joukkoliikenteen valtionavun perusrahoitus oli 1 080 000 € sekä ympäristöperusteinen valtionapu 1 000 000 €. Perusrahoitus jaettiin kuntien kesken avoimen joukkoliikenteen toteutuneiden kustannusten suhteessa. Ympäristöperusteinen valtionapu kohdentui kokonaan Kuopiolle vähäpäästöiseen paikallisliikenteeseen, koska Kuopion sisäistä paikallisliikennettä hoidetaan vähäpäästöisesti sähköllä tai biodieselillä. Kuopio – Siilinjärvi -välin liikenteessä käyttövoimana on vielä normaali diesel.

Yhteisen liikenteen kustannukset jaetaan lautakunnan 9.6.2022 hyväksymien jakosuhteiden mukaisesti. Kustannusten jaossa otettiin käyttöön kuntalaisten keskimääräiseen matkapituuteen perustuva malli, koska se koettiin aikaisempaa mallia oikeudenmukaisemmaksi. "Kuntalaisuus" määräytyy sen perusteella, minkä kunnan alueella matka on alkanut ja matkan pituuteen sekä kuinka monta ja mitä vyöhykkeitä on matkan tekemiseksi ostettu.

Joukkoliikenteen talousarvioesityksen 2023 lautakunta hyväksyi osaltaan 20.9.2022. Hyväksytty talousarvio toimitettiin lautakunnalle sähköpostitse 12.1.2023.

8.1 Liikennöintikorvausten ja lipputulojen jakoperusteet Siilinjärvelle

Kustannusten jaossa otettiin käyttöön toteutuneiden matkojen keskimatkan pituuksiin perustuva jakomalli.

8.1.1 Kohde KK5

Kohde 5 käsittää linjat 30–40, Kuopion ja Siilinjärven välisen liikenteen kustannukset ja lipputulot jakautuvat:

- Liikennöintikustannukset Kuopio 50,35 % - Siilinjärvi 49,65 %
- Lipputulot Kuopio 56,03 % - Siilinjärvi 43,97 %

8.1.2 Maaseutukohde MK6

Kohteen M6, linja 61 Nilsiä-Siilinjärvi-Kuopio kustannukset ja lipputulot jakautuvat

- Liikennöintikustannukset Kuopio 80,78 % - Siilinjärvi 19,22 %
- Lipputulot Kuopio 71,68 % - Siilinjärvi 28,32 %

8.2 Viranomaiskustannukset

Viranomaistoiminnan kokonaiskustannukset olivat 1 945 006,16 € (alv 0 %), joka on Siilinjärven osuus kustannuksista oli 274 910,45 € (alv 0 %). Suurin kasvu on tapahtunut ICT-palveluiden osalta + 37,2 %. ICT palveluihin sisältyvät Lippu- ja maksujärjestelmäkustannukset ja

Kuopion kaupunki

Kaupunkiympäristö

Kuopion seudun joukkoliikenne

Kim Venesjärvi

31.1.2024

Liitenro

Dnro 9258/2023

Julkinen

näiden kasvun osin selittää lähimaksun käyttöönotto kesäkuussa 2023 ja siitä aiheutuneet laitahankinnat ja kuukausimaksut. Pankki- ja rahoituspalveluiden kustannukset ovat kasvaneet 9,9 %. Lisäksi kaikkien muiden palveluiden kustannukset kasvoivat ja vaikuttivat kokonaiskustannusten kasvuun.

Viranomaiskustannukset jaettiin asukaslukujen (Siilinjärvi 15 %, Kuopio 85 %) suhteessa. Laskutus tehtiin noin neljännesvuosittain. Poikkeuksena oli tammikuu-huhtikuu laskutus, jolloin joukkoliikenteen määräaikainen arvonlisäveroalennus oli voimassa neljän kuukauden ajan ja tämän takia touko-kesäkuun laskutus tehtiin kahdelta kuukaudelta normaaliin rytmiin pääsemiseksi.

9 Yhteiset toimitukset

9.1 Joukkoliikennelautakunta

Kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta vuonna 2023:

Petri Kaunisto pj varalla Jukka Paananen (Kuopio)

Aki Partanen varapj (kokoukseen 25.5.2023 saakka), varalla Tommi Jäppinen (Siilinjärvi)

Matti Venäläinen varapj (kokouksesta 17.8.2023 alkaen, varalla Tommi Jäppinen (Siilinjärvi)

Mika Eskelinen, varalla Sami Räsänen (Kuopio)

Merja Kaija, varalla Tanja Pitkäjoki (Siilinjärvi)

Anu Kähkönen, varalla Maarit Kosunen (Kuopio)

Petri Rissanen, varalla Heikki Matero (Kuopio)

Tuuli Vaittinen, varalla Laura Kuusela (Kuopio)

Kuopion kaupunginhallituksen edustajana on Pekka Niiranen, varalla Eero Wetzell.

Siilinjärven kunnanhallituksen edustajana on Keijo Ryyänen, varalla kunnanhallituksen puheenjohtajan erikseen nimeämä henkilö.

Esittelijänä joukkoliikennelautakunnan kokouksissa oli joukkoliikennepäällikkö.

Lautakunta kokoontui kevätkaudella neljä kertaa, päätöksiä tehtiin 27. Kokouksista kolme pidettiin etäkokouksina ja kevään viimeinen 25.5. pidettiin läsnäolokokouksena, jonka yhteydessä järjestettiin iltapäiväseminaari. Seminaarin aikana tutustuttiin uusittuihin joukkoliikenneväyliin Savilahdessa, sähköbuseihin ja muuhun varikkotoimintaan Kuopion Liikenteen varikolla.

Syyskaudella lautakunnan kokouksia piti olla neljä. Syyskuun kokous peruttiin käsiteltävien asioiden vähäisyyden vuoksi. Joten lautakunta kokoontui kolme kertaa, päätöksiä syntyi kaikkiaan 18 kappaletta. Kokoukset pidettiin etäkokouksina.

Toiminnassa on noudatettu Kuopion kaupungin hallintosääntöä ja kaupunkiympäristön palvelualueen toimintasääntöä.

9.2 Joukkoliikenneyksikkö

Yksikön vetäjänä ja esimiehenä toimii joukkoliikennepäällikkö.

Kuopion kaupunki

Kaupunkiympäristö

Kuopion seudun joukkoliikenne

Kim Venesjärvi

31.1.2024

Liitenro

Dnro 9258/2023

Julkinen

Yksikössä on aloittanut 1.1.2023 Kim Venesjärvi joukkoliikenneinsinöörinä, ottaen haltuun Seija Pasasen töitä. Töitä on jaettu uudelleen tarpeiden, osaamisen ja mielenkiinnon perusteella.

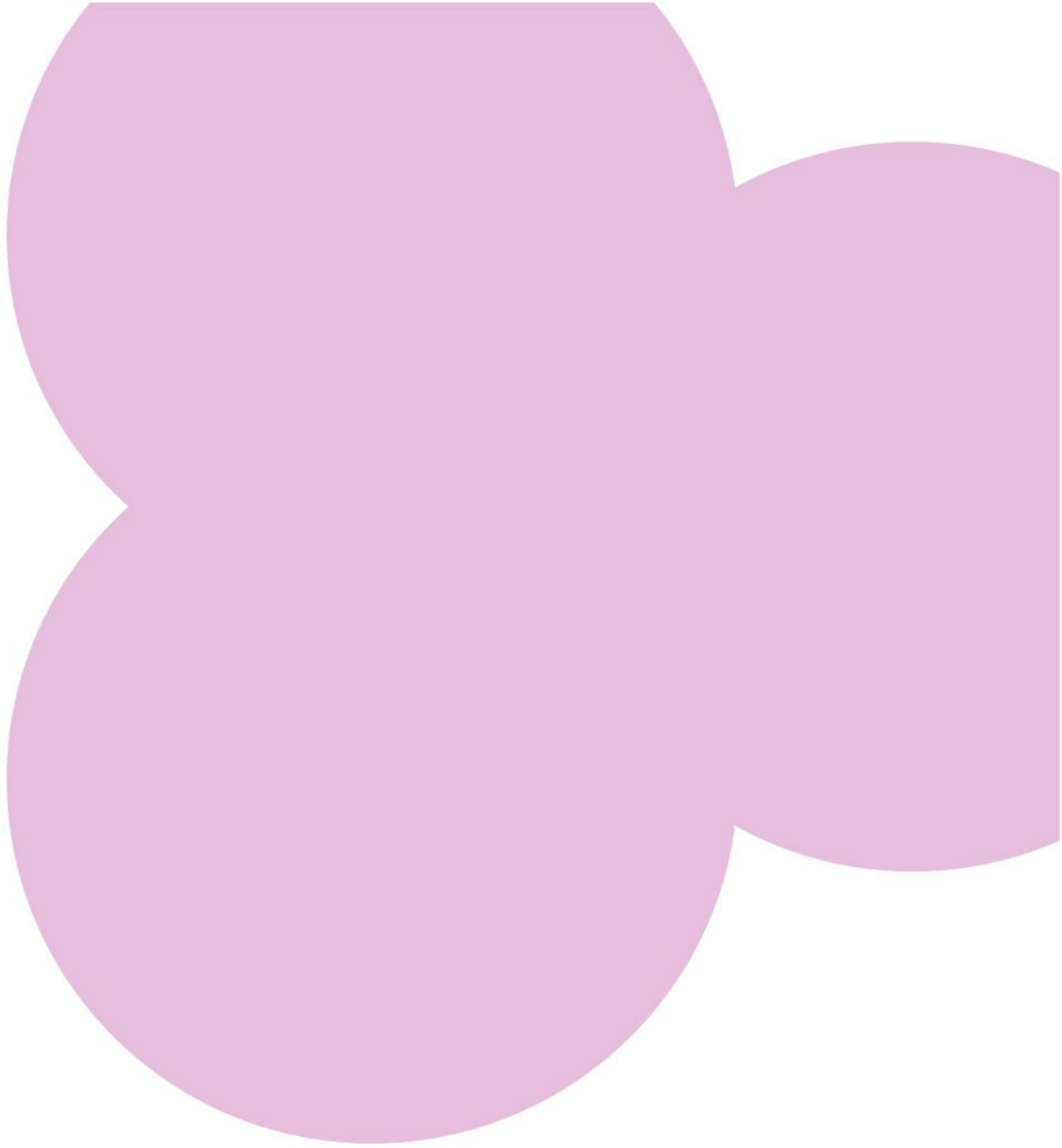
Joukkoliikenteen ja henkilökuljetusten parissa työskentelevät:

- Ahtonen Kirsi, kuljetussuunnittelija
- Huhtinen Jouni, kehittämispäällikkö
- Miettinen Tarja, kuljetussuunnittelija
- Myyryläinen Tero, joukkoliikenneinsinööri
- Karhunen Toni, hallintopalvelusihteeri
- Venesjärvi Kim, joukkoliikenneinsinööri
- Pasanen Seija, joukkoliikenneinsinööri 1.6.2023 saakka
- Räsänen Jukka, joukkoliikennesuunnittelija
- Tirkkonen Antti, joukkoliikenneinsinööri

Yksikössä oli toukokuusta elokuuhun kesäharjoittelija.

9.3 Seminaarit ja muut osallistumiset tapahtumiin

28.2.2023 Helsinki	TVV Lippu- ja maksujärjestelmä Oy, hallituksen ylimääräinen kokous
2.3.2023 Helsinki	Kohti esteetöntä liikennejärjestelmää, YM ja LVM
16.3.2023 Helsinki	Paikallisliikenneliiton iltapäiväseminaari
7.6.2023 Helsinki	Waltti Solutions Oy:n varsinainen yhtiökokous
20.6.2023 Jyväskylä	Bus2023 kotimainen linja-autonäyttely
13.9.2023 Lahti	Kpj – Kohti päästötöntä joukkoliikennettä - työryhmä
14.-15.9.2023 Lahti	Paikallisliikennepäivät
3.10.2029 Helsinki	Joukkoliikenneviranomaisten kokous - Traficom
7.-11.10.2023 Brysseli	BusWorld 2023 Euroopan suurin linja-autonäyttely sekä vierailu EU parlamentissa Elsi Kataisen vieraana
31.10.-1.11.2023	Itä-Suomen liikennejärjestelmäpäivät
22.11.2023 Helsinki	Accessibility EU-hankkeen esteettömyyspäivä
7.12.2023 Helsinki	Paikallisliikenneliiton hallituksen kokous ja työpajat

KUOPIO.

www.kuopio.fi